

жежно-рятувальною службою. Саме в цей день вихованці складають Клятву ліцеїстів. Кожен першокурсник своєю честю та совістю перед українським народом, вчителями, батьками та товаришами по навчанню урочисто клядеться наполегливо вчитися, берегти честь ліцею, бути чесним, мужнім та дисциплінованим.

З метою реалізації індивідуальних, творчих потреб, нахилів та здібностей ліцеїсти займаються в гуртках художньої самодіяльності, духового оркестру, хору та гончарного мистецтва.

В рамках проведення профорієнтаційної роботи постійно підтримується зв'язок з навчальними закладами м. Вінниці та Вінницької області. Організуються та проводяться спільні конкурси, різноманітні змагання, в яких ліцеїсти займають призові місця.

Під час проведення тижня безпеки життєдіяльності ліцеїсти, як майбутні рятувальники діляться з учнями загальноосвітніх шкіл м. Вінниці набутими практичними навичками, знаннями з ліквідації різних надзвичайних ситуацій та надання домедичної допомоги потерпілим.

Велика увага в навчальному закладі приділяється фізичному вихованню ліцеїстів. У ліцеї працюють секції з пожежно-прикладного спорту, легкої атлетики, міні-футболу, волейболу. Крім того, ліцеїсти мають змогу займатись у спортивних секціях інших установ міста Вінниці з кульової стрільби, боротьби, боксу.

Ковалевська Т.М., старший викладач кафедри наглядово-профілактичної діяльності факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України

ПРАВОВА ОСВІТА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Правове виховання – це процес засвоєння правових знань і формування навичок використання правових норм, розуміння ролі права в державі і в житті кожної людини. Це цілеспрямована діяльність викладача з формування певних переконань та ціннісних орієнтацій, прищеплення поваги до закону, бачення закону великою соціальною цінністю, що відноситься безпосередньо до кожного індивіда, розвиток почуття відповідальності, непримиренності до свавілля та неправомірної поведінки. В результаті такої цілеспрямованої дії на свідомість формується досвід правомірної поведінки, навички виконання своїх службових обов'язків у суворій відповідності до вимог діючих нормативно-правових актів.

Єдиного розуміння терміна «форми правового виховання» в науковій літературі сьогодні не існує. Хоча багато авторів проводили дослідження форм, принципів, методів, стратегій та основних напрямів правовиховної ро-

боти учнів та студентів, існує потреба в більш детальному аналізі форм правового виховання, що застосовуються, зокрема, у вищих навчальних закладах цивільного захисту.

Сучасні науковці В. Бабкін, В. Головченко, В. Забігайло, М. Козюбра, Л. Корнієнко, К. Левківський, Є. Назаренко, Г. Неліп, В. Оксамитний, П. Рабінович, Є. Федик, О. Шмоткін, А. Кваша та ін. розкривають поняття, зміст, критерії, принципи, функції, форми, методи та засоби правового виховання. Питання правового навчання є об'єктом дослідження В. Вихрущ, М. Виноградової, В. Дьяченко, Ю. Зотова, Х. Лійметса, Є. Маргуліса, І. Унта, Ц. Іскрової, та ін. Правове навчання частіше всього авторами розглядається як система передачі і засвоєння минулого історичного досвіду, а також практики та навичок реалізації права в умовах сучасної дійсності. Вони вважають, що таке навчання покликане сформуванню в індивіда почуття впевненості й самостійності у правовій сфері, стимулювати правову активність, тобто добровільну, усвідомлену, ініціативну, соціально та морально відповідальну поведінку людини. Безумовно, у правових знаннях акумулюються спеціальні наукові знання, а також життєвий досвід людини, її світогляд.

Правове виховання – складна і багатоаспектна система діяльності, що передбачає створення спеціального інструментарію з донесення до розуму і почуттів кожної людини правових цінностей, перетворення їх в особисті переконання і внутрішній орієнтир поведінки. Форми, засоби та методи правового виховання виступають організаційним і методологічним механізмом, за допомогою якого суб'єкти правового виховання впливають на суспільну та індивідуальну свідомість, допомагаючи сприйняти правові принципи і норми.

Методи правовиховної роботи виступають важливим елементом механізму правового виховання.

До методів правового виховання належать конкретні і досить різноманітні прийоми емоційного, педагогічного та логічного впливу на суб'єктів.

Методи правового виховання курсантів вищих навчальних закладів цивільного захисту характеризуються як сукупність способів, прийомів впливу на психіку, поведінку, свідомість та волю осіб, що здійснюються з урахуванням їх первинної підготовки, характеру, схильності до аналізу ситуацій та подій, індивідуальних здібностей і властивостей. Їх вибір залежить від конкретної ситуації, завдань і цілей правовиховної діяльності курсантів. У кожній конкретній обстановці застосування тих чи інших методів правового виховання має свої особливості.

Правове виховання здійснюється у певних формах, які розглядаються як засоби зовнішнього виразу правовиховної діяльності. Серед форм правового виховання виділяють: правове навчання, правову пропаганду, правову агітацію, правове самовиховання, контрольовану соціально-правову практику.

Правова освіта (навчання) – процес накопичення та засвоєння правових знань у всіх дошкільних, середніх, вищих навчальних закладах, установах підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів. Згідно з Національною програ-

мою правової освіти населення, організаційне та методичне забезпечення правової освіти повинно бути спрямоване на визначення основних завдань щодо набуття правових знань, навичок та вмій громадянами та посадовими особами державних органів, установ і громадських об'єднань. Правова освіта – це структурний компонент освіти, процес набуття правових знань, формування поваги до права, закону, прав та свобод людини. В результаті повинні скластися відповідні правові орієнтації, правові установи, мотиви правомірної поведінки.

Правове навчання курсантів вищих навчальних закладів цивільного захисту здійснюється згідно з Галузевим стандартом вищої освіти.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми курсанти, студенти, слухачі повинні знати права, свободи та обов'язки людини і громадянина; правовий статус і повноваження центральних органів державної влади; основні положення цивільного, трудового, сімейного, житлового права, права соціального забезпечення та права інтелектуальної власності; основні положення законодавства України, що регламентують забезпечення пожежної та техногенної безпеки об'єктів; основні положення адміністративного законодавства України; порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення; методику розслідування та запобігання злочинам, пов'язаним з пожежами; порядок організації та проведення експертиз та ін.

У процесі навчальної діяльності визначальним є не тільки розвиток інтелекту і пам'яті, а розвиток почуттів, формування характеру. Отже, тільки завдяки поєднанню навчання і виховання можна досягти високого рівня правової свідомості й правової культури курсантів та студентів.

***Коханенко В.Б.**, к.т.н., доцент, доцент кафедри інженерної та аварійно-рятувальної техніки Національного університету цивільного захисту України;*

***Баркалов В.Г.**, викладач кафедри інженерної та аварійно-рятувальної техніки Національного університету цивільного захисту України;*

***Соколов Л.М.**, науковий співробітник Науково-методичного центру навчальних закладів сфери цивільного захисту*

ПЕРЕГЛЯД СИСТЕМИ НАВЧАННЯ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ З МЕТОЮ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНЦІЙ КУРСАНТІВ

Питання якості навчання у зв'язку з постійною модернізацією вищої освіти все частіше переглядаються, змінюються, інколи не в кращий бік. Отже слід вирішити проблему: які якості повинна формувати система навчання, якими навичками, вміннями, знаннями, компетенціями повинен володіти майбутній фахівець, випускник Національного університету цивільного захисту України.